

BARTIN HALKININ TURİZME BAKIŞ AÇISI

Ayhan KARAKAŞ¹

Berna DEMİRKAN²

Ahmet ASLAN³

Öz

Bu çalışmanın amacı Amasra, Kurucaşile ve Ulus gibi doğal, tarihi ve kültürel güzellikteki ilçelere sahip olan; Güzelcehisar, İnkum, Muğada gibi sahil ve plajlarıyla ön planda bir turizm destinasyonu haline gelen Bartın'daki yerel halkın turizmin gelişmesiyle birlikte karşılaşacaklarını düşündükleri olumlu ve olumsuz durumlara dair görüşlerini tespit etmektir. Araştırma verileri anket tekniği ile toplanmış ve çalışma kapsamında 320 kişiye ulaşılmıştır. Bulgular, Bartın'da yaşayan yerel halkın ildeki turizmin gelişimine karşı olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca yapılan fark testlerinde katılımcıların cinsiyetlerine göre turizm algılarının değişmediği fakat bazı yaş grupları ve öğrenim durumları yönünden turizm algılarında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelime: Turizm Algısı, Yerel Halk, Turizm Etkileri, Bartın.

¹Doçent Doktor, Bartın Üniversitesi, İİBF, Turizm İşletmeciliği, E-posta: akarakas@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9285-0552.

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, E-posta: bernaademirkan13@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9353-3484.

³Araştırma Görevlisi, Bartın Üniversitesi, İİBF, Turizm İşletmeciliği, E-posta: ahmetaslan@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4394-4573.

PEOPLE'S PERSPECTIVE ON TOURISM IN BARTIN

Abstract

The aim of this study is to have districts such as Amasra, Kurucaşile and Ulus with natural, historical and cultural beauty; The aim is to determine the opinions of the local people in Bartın, which has recently become a tourism destination with its beaches and beaches such as Güzelcehisar, İnkum and Mugada, about the positive and negative situations that they think they will encounter with the development of tourism. Research data were collected by questionnaire technique and 320 people were reached within the scope of the study. The findings show that the local people living in Bartın have a positive perspective towards the development of tourism in the province. In addition, in the difference tests, it was determined that the tourism perceptions of the participants did not change according to their gender, but there were differences in tourism perceptions in terms of some age groups and educational status.

Keywords: Tourism Perception, Local People, Tourism Effects, Bartın.

GİRİŞ

Turizm sektörü hem dünyada hem de ülkemizde bölgesel ve ulusal kalkınma sürecinde etkin rol oynayan sektörlerin başında gelmektedir. II. Dünya Savaşından sonraki süreçte ekonomik ve ticari açıdan ivme kazanan turizm, bölgelerarası gelir dağılımındaki dengesizliğin giderilmesi, göç problemi, altyapı imkanlarının iyileştirilmesi ve kırsal kalkınmada bölge insanına ciddi avantajlar sağlamaktadır (Çakmakçı ve Öztürk, 2019, s. 3; Çeken, 2008, s. 303).

Bir ülkenin gelişmesini ve kalkınmasını sağlayan en temel faktörlerden biri sahip olduğu kaynakları doğru kullanabilmesiyle bağlantılıdır. Çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan bölgelerarası gelişmişlik farkının en aza indirilmesinde turizm sektörü önemli rol oynamaktadır. Ülkemiz, gelişmekte olan bir ülke olduğu için turizm gibi kalkınmayla doğru orantılı bir sektörün bölgesel ve ulusal çapta başarı sağlaması oldukça önem arz etmektedir. (Çeken, 2019, s. 113). Turizm, ekonomik açıdan kalkınmayı sağlayan önemli bir alan olmasının yanı sıra farklı kültürlerin, sosyal yapıların kaynaşmasını sağlayan toplumsal bir olaydır. Bu nedenle sağladığı ekonomik gelişmenin yanı sıra toplumların, kültürlerin ve bireylerin kaynaşmasında sosyal ilişkilerin gelişimini ve değişimini de kapsamaktadır. Turizmle birlikte bölgede meydana gelen değişimler sonucunda yerel halk üzerinde turizme yönelik olumlu veya olumsuz bakış açıları geliştiği görülmektedir. Yerel halkın bakış açısının ve tutumlarının belirlenmesi gelecek turizm planlamalarının gerçekleşebilmesi ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin gelişimine yönelik katkı sağlamaktadır. Turizme yönelik olumlu yönlerin artması, sürdürülebilir turizm modelinin gerçekleşebilmesi ve olumlu

etkilerin en üst seviyeye çıkarılması için planlama çalışmalarına bölge halkının muhakkak dahil edilmesi ve onların görüşleri ve tavsiyeleri dikkate alınarak şekillenmesi sağlanmalıdır (Gunn, 1988; Karakaş ve Şengün, 2017, s. 185). Özellikle turizmin toplumsal alandaki etkileri; bölgeye gelen ziyaretçilerin sayısı, ırkı, kültürü ve sosyal bakış açıları gibi faktörlerle ziyaret edilen bölgedeki yerel halk arasındaki farklılığa göre değişiklik gösterir (Avcıkurt, 2009, s. 22; Güneş ve Alagöz, 2018, s. 412). Bu değişim, olaylara yüklenen anlam ve beklentilerin birbirine benzediği oranda uyumlu ve pozitif yönde, anlam ve beklentilerin birbirinden farklılık gösterdiği noktada huzursuzluk ve çatışma ortamı oluşmasına sebep olabilir (Doğan, 2004, s. 80; Güneş ve Alagöz, 2018, s. 412). Bu huzursuzluk sonucunda ortaya çıkan çatışmalar, turizmden hedeflendiği şekilde fayda sağlanmasına ve sürdürülebilirliğine engel olur. Bu nedenle turizm potansiyelini oluşturan değerlerin uzun süre korunabilmesi, turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi ancak yerel halkın turizm gelişimine destek olması ve turizm planlamalarına katılımının sağlanmasıyla (Güneş ve Alagöz, 2018, s. 412; Mansuroğlu, 2006, s. 36), turizme olan bakış açısının ölçülmesi ve turizmden beklentilerinin tespit edilmesi ile mümkündür. Geçmişten günümüze yerel halkın turizm algısı ve bu algıların turizme olan etkisiyle ilgili literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Yerel halkın tutumlarına yönelik çalışmaların özellikle 1990'lı yıllardan itibaren arttığı görülmektedir (Andereck ve Vogt, 2000, s. 27-28; Güneş ve Alagöz, 2018, s. 411). Turizmin gelişim sürecine yerel halkı dahil etmek; onların bu konudaki bakış açılarını öğrenmek, önerilerini dinlemek ve turizmin gelişimine katkı sağlayacak fikir alışverişinde bulunmak, kişilerin kendilerini gelecek turizm planlarının merkezinde görmeleri ve turizmin bir parçası gibi hissetmeleri açısından önem arz etmektedir (Aas, Ladkin ve Fletcher, 2005; Karakaş ve Şengün, 2017, s. 184). Yerel halk, bölgedeki turizm planlamalarının gelişiminde ve sürdürülebilir olmasında dolaylı veya doğrudan katkı sağlamaktadır. Çünkü yerel halkın turizmle ilgili pozitif veya negatif yöndeki tutumları o bölgenin turizm potansiyelinin gelişmesine olumlu ya da olumsuz şekilde etki etmektedir. Yerel halkın genellikle etkilendiği alanlar sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel olarak sınıflandırılmaktadır (Boğan ve Sarıışık, 2016, s. 326) Turizm açısından gelişme potansiyeli olan bir bölgede de bu algıların olumlu yönde olması turizmin gelişim gösterebilmesi açısından önemlidir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde daha önce Bartın'da yerel halkın turizm algısına yönelik bir çalışma yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Turizm sektörü, Batı Karadeniz Bölgesi için önemli sektörlerden biridir. Öyle ki Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2021), 2021-2025 yılları için turizm sektörünü makine imalat

demir-çelik, yapı malzemeleri, mobilya ve orman ürünleri ve enerji sektörleriyle birlikte bölge genelinde rekabet gücü yüksek ve gelişme potansiyeli olan sektörlerin başında nitelendirmiştir. Bu çalışmayla birlikte Amasra, Kurucasıle ve Ulus gibi doğal, tarihi ve kültürel güzellikteki ilçelere sahip olan; Güzelcehisar, İnkum, Mugada gibi sahil ve plajlarıyla son zamanlarda turizm destinasyonu haline gelen Bartın ilindeki yerel halkın turizm algısının ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bölgenin kültür ve deniz turizmi açısından çok yüksek bir gelişme potansiyelinin bulunması, sahip olduğu limanları, gezilecek tarihi yerleri, doğal güzellikleriyle her mevsim birçok yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapması bu çalışmanın Bartın ilinde uygulanmasını gerekli kılmıştır. Bu çalışma, yerli halkın turizm algısının bölgedeki turizm potansiyelinin gelişimine katkı sağlayabilmesi açısından da önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmanın amacı, yerel halkın illerinde turizmin gelişmesiyle birlikte karşılaşacaklarını düşündükleri olumlu ve olumsuz durumlara dair görüşlerini tespit etmektir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1.Turizm Algısı

Algılama kavramına ilişkin alan yazında çeşitli tanımlar bulunmaktadır. En genel anlamıyla algılama; bir objenin, olgunun, olayın, kelime veya kavramın bireyin beş duyu organı aracılığıyla ya da kişinin sezgilerini kullanarak düşünsel olarak onu anlamlandırması, yorumlaması ya da açıklaması olarak tanımlanabilmektedir (Usal ve Kuşluyan, 2002: s.40,125; Akova, 2006). Yerel halkın turizm algısıyla ilgili literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Çünkü bir bölgede ki turizm faaliyetlerinin gelişimiyle o bölgedeki yerel halkın turizm algısı arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu algılamalar olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Turizme ilişkin algı ve tutumlar bölgedeki birçok değişkene göre farklılık göstermektedir. Ülkemiz açısından bakıldığında bölgesel ve ulusal kalkınmada önemli bir yere sahip olan turizm sektörünün desteklenmesi ve geliştirilebilmesi için turizme olan bakış açısının olumlu, turizm algısının da pozitif yönde olması gerekmektedir. Pozitif yönlü algıların, turizmin bölgeye sağladığı ekonomik fayda ile doğru orantılı olduğu görülmektedir. Kimi zamanda bölge halkının turizme olan bakış açısı, faaliyetlere katılımı ve desteklemesi, yerel halkın kişilik özellikleri bölgedeki turizm faaliyetlerinin gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır. Turizm algısı, sosyo-kültürel gelişim etkisi, ekonomik gelişim etkisi, sosyal tahrifat etkisi, kültürel tahrifat etkisi ve çevresel tahribat etkisi olarak beşe ayrılmaktadır.

1.1.1. Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi

Turizm, bir yerden başka bir yere yapılan bireysel veya kitlesel hareketlerdir. Bu hareketlerin amacı gezme, eğlenme, tanıma, görme, boş vakitlerin değerlendirilmesi gibi çeşitli istekler ve amaçlar doğrultusunda gerçekleşmektedir. Merkezinde bireyin ve toplumların yer alması turizmin etkilerinin sadece ekonomik boyutta değil sosyo-kültürel boyutta da görülmesine neden olmaktadır. Sosyal etkilere bakıldığında bireylerin davranışlarında, ahlaki değerlerinde, suç işlemlerinde, dini tercihlerinde etkilenmeler görülürken kültürel etkileri kıyafet, yeme içme alışkanlıkları, sosyal ilişki şekilleri gibi değişiklikleri içerebilmektedir (Tataroğlu, 2006: s. 80).

1.1.2. Ekonomik Gelişim Etkisi

Turizm, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, dış ticaret açığının kapatılması, yeni istihdam alanlarının oluşmasında yerel ve ulusal boyutta ekonomik kalkınma açısından önemli bir yere sahiptir. Yapılan çalışmalarda, turizmin bölgeye sağladığı ekonomik fayda ile turizm algısının olumlu yönde olması arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. (Gürsoy vd., 2002; Gürsoy ve Rutherford, 2004; Keogh, 1990; Filiz ve Yılmaz, 2017; Atsız, 2021).

1.1.3. Sosyal Tahrifat Etkisi

Turizmle birlikte bölgede bulunan yerel halk ile bölgeye dışarıdan gelenler (turistler) arasında birtakım etkileşimler yaşanmaktadır. Bu etkileşimler sonucunda bölge halkının günlük faaliyetlerinde, davranışlarında, alışkanlıklarında ve değerlerinde farklılıklar meydana geldiği görülmektedir (Doğan, 1989; Filiz ve Yılmaz, 2017). Bölgedeki suç oranlarının artması, kötü alışkanlıkların yaygınlaşması (madde kullanımı, alkol tüketim vb.) yerel halkı huzursuz eden faktörler arasında gösterilebilir. Bu huzursuzluklar yerel halkın turizm algısı üzerinde negatif etki yaratabilmektedir.

1.1.4. Kültürel Tahrifat Etkisi

Kültür, bir topluma ilişkin zaman içinde oluşan maddi ve manevi değerler bütünü olarak değerlendirilmektedir. Turizm ise kültürün unsuru olan bireyin bireyle, bireyin toplumla ve toplumların farklı toplumlarla etkileşimlerini içermektedir. Kültürler arası etkileşim, bölgenin tanınması ve gelişimi açısından bölgeye olumlu katkıları bulunsa da kültürel yapıda meydana getirdiği olumsuz etkileri de kültürün unsuru olan birey üzerinde, aile yapılarında, kültürel alışkanlıklarda, geleneklerde, inanç değerlerinde ve ahlaki değerlerde görmek mümkündür. (Filiz ve Yılmaz, 2017, s. 1802).

1.1.5. Çevresel Tahribat Etkisi

Turizmin gelişimi ve yönetimi çevreyle uyumlu olmalıdır. Çünkü turizmin varlığı çevrenin varlığıyla ilişkilidir (Avcıkurt, 2009; s. 42: Filiz ve Yılmaz, 2017). Turizmin çevre üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilerine rastlamak mümkündür. Doğal çevrenin ve yeşil alanların korunması, doğal yaşamın devamlılığı, bölgeye alt yapı ve üst yapı yatırımlarının sağlanması gibi olumlu etkileri bulunurken; bölgede çarpık kentleşmenin ortaya çıkması, karbon salınımının artışı, orman tahribatı, çevre kirliliği, sahil alanlarının kirliliği gibi olumsuz etkileri de beraberinde getirebilmektedir (Filiz ve Yılmaz, 2017).

Yerel halkın turizm algısıyla ilgili yerli ve yabancı pek çok kaynak bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar turizmin geliştiği ve gelişmediği çeşitli bölgelerde gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda, çoğunlukla sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerine değinilmiştir. Yerel halkın turizme bakış açısı turizm sektörünün gelişimine katkı sağladığı için son yıllarda yerel halkın turizm algısıyla ilgili yapılan çalışmalarda artış olduğu görülmektedir (Gündüz, 2018). Yabancı yazında (Akis, 1996; Bilim ve Özer, 2013; Butler, 1980; Liu ve Var, 1986; Mason ve Cheyne, 2000; McCool ve Martin, 1994) ve yerli yazında (Alaeddinoğlu, 2007; Avcıkurt ve Soybalı, 2002; Çavuş ve Tanrısevdi, 2003; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; Mansuroğlu, 2006; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Yıldız, 2014) bazı çalışmalar aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Mason ve Cheyne (2000), Yeni Zelanda kırsalında yaptıkları çalışmada bölgede yaşayan yerel halkın bakış açısını kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik ele almıştır. Çalışmada, bölgedeki turizm faaliyetlerinin gelişmesi sonucunda meydana gelebilecek olumlu ve olumsuz sonuçlar üzerinde durulmuştur.

Akova (2006) tarafından, kültürel ve doğal güzellikleriyle turizm destinasyonu haline gelen Bursa Cumalıkızık'ta uygulanan çalışma iki farklı zaman diliminde (2001 ve 2003) gerçekleştirilmiştir. İki farklı tarihte yapılan bu araştırmayla birlikte yerel halkın turizm algısı, turizme ilişkin tutumlarının nasıl olduğu ve yerel halkın turizm algısındaki değişim incelenmektedir. Çalışma sonucunda turizmin yerel halk üzerinde başta ekonomik etkisi olmak üzere diğer alanlarda da olumlu etkiye sahip olduğu sonucu çıkmıştır.

Alaeddinoğlu (2007), Van'da yapmış olduğu çalışmayla, turizm faaliyetlerinin sürekli olarak görülmediği bir bölgede yöre halkının turizme ve turiste olan bakış açısının nasıl olduğuna dair önemli sonuçlar elde etmiştir. Çalışma sonucunda yerel halkın olumlu bakış açısına sahip olduğu ve yöre halkının turizmin gelişimine destek verdiği sonucu elde edilmiştir.

Doğan ve Üngüren (2012), Isparta’da yapılan çalışmada Isparta’nın turizm potansiyeline ve Isparta halkının turizme bakış açısı ele alınmıştır. Çalışma sonucunda Isparta’nın önemli turizm destinasyonlarından biri olduğu, bölgede yatırımların ve tanıtımın daha fazla olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılanların turizmin gelişimine pozitif yönde tutum sergiledikleri görülmektedir.

Türker ve Türker (2014), Muğla’nın Dalyan ilçesinde yaşayan yerel halk üzerinde yapılan çalışmada ise turizmin etkilerinin hangi seviyede algılandığı ve turizmin gelişimine olan desteğin ne kadar olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal ve kültürel alandaki etkilerin ön planda olduğu ve turizm faaliyetlerinden kazanç sağlayan bölge halkının turizm faaliyetlerinin gelişmesini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Toprak (2015), tarafından inanç turizmi koridoru içinde yer alan Mardin ilinde, halkın turist ve turizme olan algısının ölçülmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Yerel halkın turizmin gelişmesi sonucu bölgede meydana gelebilecek değişimleri olumlu karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada bölge halkının turizmin en çok ekonomik etkilerini önemsendiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Boğan ve Sarıışık (2016), kitle turizminin en fazla görüldüğü, Türkiye’nin ve Akdeniz bölgesinin en büyük turizm destinasyonu olan Alanya’da yaptıkları çalışmada, yerel halkın (sosyal, çevresel ve ekonomik yönden) turizm faaliyetlerine yönelik görüş ve algılarının ölçülmesini amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, yerel halkın turizm faaliyetlerine ekonomik açıdan olumlu tutum sergiledikleri ancak sosyal açıdan olumsuz etkileri olduğuna inanmalarına rağmen yerel halkın turizm faaliyetlerine bakış açısının genel anlamda olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakaş ve Şengün (2017), Diyarbakır ilinde yaşayan yerel halkın turizm algısı ve bu algının turizmin gelişimine katkısının belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmayla, yerel halkın büyük çoğunluğunun turizme bakış açısının pozitif yönde olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Özellikle turizmin bölgeye sağlayacağı ekonomik etkinin, refahın bölge halkı tarafından olumlu karşılanacağı ve bölgedeki mevcut sorunların turizmle birlikte çözümünün kolaylaşacağı sonucu elde edilmiştir.

Güneş ve Alagöz (2018), tarafından Erzincan yerel halkının turizm algısının ölçülmesine yönelik yapılan çalışma sonucunda; Erzincan halkının turizmin ekonomik, sosyo kültürel ve çevresel etkilerinin olumlu algıladığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan bu çalışmayla

yerel halkın bölgedeki mevcut turizm potansiyelini ortaya çıkarmada katılımının gerekli olduğu ve bölgedeki alt yapı unsurlarının da iyileştirilmesi gerektiği sonucu elde edilmiştir.

Gündüz (2018), yerel halkın turizm algısının belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmada yerel halkın beklentilerini ve tutumlarını ölçmeye yönelik alternatif bir ölçek geliştirmeyi amaçlamıştır. Geliştirilen bu ölçek Adana ilinin Karataş ilçesinde uygulanmış ve araştırma sonucunda beş faktör üzerinden yerel halkın tutum ve algısı ölçülmüştür. Karataş ilçesindeki yerel halkın turizmin gelişimin destekledikleri ve olumlu algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde konuyla ilgili çalışmalara bakıldığında turizmin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerinin üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarında ise, yerel halkın turizme ekonomik yönden pozitif bir tutum içinde olduğu; sosyal ve çevresel açıdan ise bölge halkının tereddütleri olsa da genel anlamda turizmin gelişimine destek verdikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma evrenini, Bartın'da ikamet eden yerel halk oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'na göre, 2021 yılında Bartın'da ikamet edenlerin sayısı toplamda 201.711 kişidir. Örneklem büyüklüğü bu sayı üzerinden hesaplanmıştır. Kozak'a (2014) göre, yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde ve evrenin heterojen dağıldığı varsayıldığında 384 katılımcıdan oluşan örneklem, yüzde 90 güvenilirlik düzeyinde ve evrenin heterojen dağıldığı varsayıldığında ise 271 katılımcıdan oluşan örneklem araştırma için yeterlidir. Evrene ulaşmak güç olduğundan, kolayda örneklem yöntemiyle veri toplanmıştır. Anket, 01.10.2021-30.10.2021 tarihleri arasında Bartın ilinde ikamet eden 18 yaş ve üstü yerel halka uygulanmıştır. Yüz yüze doldurularak geri dönen anket formu 320'dir ve analize 320 anket ile devam edilmiştir. Anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde demografik bilgiler ve turizmle ilgili bazı sorular yer almaktadır, ikinci bölümde yerel halkın turizm algısını ölçen beş boyuttan oluşan bir ölçek kullanılmıştır ve bu ölçek Gündüz'ün (2018) çalışmasından alınmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği yazar tarafından yapılmıştır. Ölçeğin boyutları, sosyo-kültürel gelişim etkisi beş ifadeli, ekonomik gelişim etkisi dört ifadeli, sosyal tahrifat etkisi dört ifadeli, kültürel tahrifat etkisi beş ifadeli ve çevresel tahrifat etkisi altı ifadeli. Ölçeğin değerlendirilmesi beşli likert tipindedir. 1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum'u ifade etmektedir. Bu çalışmanın yapılması için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan "2021-SBB-0354" numaralı karar ile Etik Kurul İzin Belgesi alınmıştır. Verilerin analiz edilmesi için güvenilirlik ve geçerlik analizleri yapılmıştır, güvenilirlik için

Cronbach Alpha değerine bakılmıştır. Geçerlik için, Amos programıyla doğrulayıcı faktör analizi yapıp, uyum indeksleri kontrol edilmiştir. SPSS programıyla verilerin betimlenmesi için frekans analizi ve fark testleri analizleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Ana metin, Bartın ilindeki yerel halkın turizm algısını belirlemek için anket formunda, yerel halkın demografik özelliklerini ve bazı konulardaki düşünce ve fikirlerini öğrenme amaçlı sorular da yer almaktadır. Bu kapsamda katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de yer almaktadır. Buna göre katılımcıların %70’i erkeklerden ve %30’ kadınlarından oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları incelendiğinde %34’ünün 26-35 yaş arasında, %24’ünün 18-25 yaş arasında, %22’sinin 36-45 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir. Medeni durumları açısından incelendiğinde %56’sının bekar ve %44’ünün evli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %44’ünün lise, %25’inin lisansüstü ve %22’sinin ortaöğretim mezunu oldukları belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler

Değişken	Grup	Sayı	Yüzde	Değişken	Grup	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	225	70	Medeni Durum	Evli	141	44
	Kadın	95	30		Bekar	179	56
Yaş	18-25 yaş arası	78	24	Gelir Düzeyi	3500 TL ve altı	152	47
	26-35 yaş arası	110	34		3501-4500 TL arası	90	28
	36-45 yaş arası	70	22		4501-5500 TL arası	41	13
	46-55 yaş arası	40	13		5501 TL ve üstü	37	12
	56-65 yaş arası	18	6				
	66 yaş ve üzeri	4	1				
Yaşam süresi	1 yıldan az	11	3	Meslek	Kamu personeli	36	11
	1-5 yıl arası	25	8		Esnaf	111	35
	6-10 yıl arası	49	15		Ev Hanımı	20	6
	11-15 yıl arası	57	18		Öğrenci	32	10
	16 yıldan fazla	177	55		Emekli	20	6
Eğitim Durumu	İlköğretim	29	9		Çiftçi	1	1
	Ortaöğretim	70	22		İşçi	24	26
	Lise	140	44		İşsiz	17	5
	Lisansüstü	81	25				

Bartın’daki yerel halkın turistlere bakış açılarını belirlemek için çalışmaya katılan kişilere sorulan bazı sorular ve katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 2’de gösterilmiştir. “İlçenize en çok ne tür turist gelmesini istersiniz?” sorusuna yerel halkın %74’lük kısmı hem yerli hem de yabancı turistlerin gelmesini istiyoruz cevabını verirken; %12’lik kısmı yabancı turist gelmesi yönünde fikir belirtmişlerdir. Bartın’daki yerel halkın “Yabancı turistlerin en çok hangi yönünden rahatsız oluyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, ankete katılanların %44’ü rahatsız olmuyorum cevabını verirken, %21’lik kısmı turistlerin

rahat/serbest davranmalarından rahatsız olduklarını söylemişlerdir. Diğer taraftan, katılımcılar “Yabancı turistlerin en çok hangi yönlerini beğeniyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtta çoğunlukla (%27’si) turistlerin cana yakın olmalarını, %20’si ise çevreyi temiz tutmalarını beğendiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 2. Katılımcıların Turistlere İlişkin Düşüncelerini Kapsayan Soruların Dağılımı

Sorular	Seçenekler	Sayı	Yüzde
İlinize en çok hangi tip turistin gelmesini istersiniz?	Yerli turist	32	10
	Yabancı turist	39	12
	Hem yerli hem yabancı turist	235	74
	Hiç turist gelmemeli	14	4
Yabancı turistlerin en çok hangi yönünden rahatsız olursunuz?	Kültürlerinin farklı oluşu	6	2
	Dinlerinin farklı oluşu	17	5
	Kıyafetleri	26	8
	Az para harcamaları	28	9
	Lisanlarının farklı oluşu	36	11
	Rahat/Serbest davranmaları	66	21
	Rahatsız olmuyorum	141	44
Yabancı turistlerin en çok hangi yönlerini beğeniyorsunuz?	Çevreyi temiz tutmaları	62	20
	Kültürlerinin farklı olması	14	4
	Modern olmaları	26	8
	Rahat/Serbest davranmaları	34	11
	Nazik olmaları	43	13
	Cana yakın olmaları	87	27
	Hiçbir yönlerini	54	17

Tablo 3’te Bartın halkının turizm sektörüne ilişkin ekonomik bağımlı tespit etmek için yerel halka sektörde çalışıp çalışmadığı sorulmuş, %84’ü çalışmadığını, %16’sı ise çalıştığını söylemiştir. Ayrıca katılımcılara ailelerinde turizm sektöründe çalışan olup olmadığı ile ilgili yönetilen soruya katılımcıların %80’i hayır, %20’si evet yanıtını vermiştir.

Ayrıca, “Turizme yönelik yatırım yapmayı düşünür müsünüz?” sorusuna katılımcıların %43’ü evet, %56’sı hayır yanıtını vermiştir. “Turizme yatırım yapacak olursanız hangi işletme alanını düşünürdünüz?” sorusuna %35’i konaklama işletmesi, %28’i eğlence işletmesi, %20’si ise restoran işletmesi yanıtını vermiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Turizm Sektörüyle İlgili Düşünceleri ve İlişkileri

Sorular	Seçenekler	Sayı	Yüzde
Turizm sektöründe çalıştınız mı?	Evet	50	16
	Hayır	269	84
Ailenizde turizm sektöründe çalışan birisi var mı?	Evet	63	20
	Hayır	257	80
Turizme yönelik yatırım yapmayı düşünür müsünüz?	Evet	139	43
	Hayır	181	56
Turizme yatırım yapacak olursanız hangi işletme alanını düşünürdünüz?	Eğlence işletmesi	89	28
	Restoran işletmesi	65	20
	Seyahat acentesi	34	11

Hediyelik işletmesi	eşya	21	6
Konaklama işletmesi		111	35

İfadelerin normallik testleri sonucunda hiçbirinin normallik varsayımını sağlamadığı belirlendiğinden ötürü parametrik olmayan testlerle analizler yapılmıştır. Cinsiyetin faktörler üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 4’te verilmiştir. Test sonuçlarına göre katılımcıların boyutlardaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 4. Yerel Halkın Cinsiyetlerine Göre Turizm Algılarının Karşılaştırılması

Faktörler	Cinsiyet	Sıralama Değeri Ortalaması	Sıralama Değerleri Toplamı	Mann-Whitney U	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi	Erkek	161,94	36437,50	10362,5	0,663
	Kadın	157,08	14922,50		
Ekonomik Gelişim Etkisi	Erkek	165,91	37329,00	9471,0	0,101
	Kadın	147,69	14031,00		
Sosyal Tahrifat Etkisi	Erkek	158,22	35600,50	10175,5	0,497
	Kadın	165,89	15759,50		
Kültürel Tahrifat Etkisi	Erkek	163,98	36895,00	9905,0	0,299
	Kadın	152,26	14465,00		
Çevresel Tahrifat Etkisi	Erkek	165,44	37225,00	9575,0	0,141
	Kadın	148,79	14135,00		

Tablo 5’te yaşların faktörler üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis testi uygulanarak belirlenmiştir. Analizler sonucunda ki-kare ve p değerleri incelenmiş ve yaş değişkeninin sadece “Sosyal Tahrifat Etkisi” faktörü üzerinde etkili olduğu ($p=0,041<0,05$) görülmüştür. Grup ortalamalarına göre bu farkın 56-65 yaş grubu arasındaki katılımcılarda diğer yaş gruplarına göre turizmin gelişiminin sosyal tahrifat etkisi yaratacağı algısının olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Yerel Halkın Yaşlarına Göre Turizm Algılarının Karşılaştırılması

Faktörler	Yaş Grupları	Sıralama Değeri Ortalaması	Ki-kare	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi	18-25 yaş	169,48	4,133	0,530
	26-35 yaş	159,09		
	36-45 yaş	143,79		

	46-55 yaş	170,89		
	56-65 yaş	165,47		
	66 ve üzeri	190,38		
Ekonomik Gelişim Etkisi	18-25 yaş	161,98	3,733	0,588
	26-35 yaş	165,79		
	36-45 yaş	150,84		
	46-55 yaş	146,93		
	56-65 yaş	187,67		
	66 ve üzeri	170,13		
Sosyal Tahrifat Etkisi	18-25 yaş	129,75	11,602	0,041*
	26-35 yaş	168,81		
	36-45 yaş	171,99		
	46-55 yaş	170,23		
	56-65 yaş	175,53		
	66 ve üzeri	165,63		
Kültürel Tahrifat Etkisi	18-25 yaş	146,59	6,564	0,255
	26-35 yaş	162,03		
	36-45 yaş	160,00		
	46-55 yaş	167,45		
	56-65 yaş	177,64		
	66 ve üzeri	251,75		
Çevresel Tahrifat Etkisi	18-25 yaş	164,04	4,095	0,536
	26-35 yaş	156,11		
	36-45 yaş	148,99		
	46-55 yaş	174,06		
	56-65 yaş	174,64		
	66 ve üzeri	214,38		

Tablo 6’da katılımcıların öğrenim durumlarının faktörler üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis testi uygulanarak belirlenmiştir. Analizler sonucunda ki-kare ve p değerleri incelenmiş ve öğrenim durumları değişkeninin “Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi” faktörü ($p=0,017<0,05$) üzerinde ve “Çevresel Tahrifat Etkisi” faktörü ($p=0,015<0,05$) üzerinde farklılık yarattığı görülmüştür. “Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi” üzerindeki farklılığı belirlemek için grup ortalamaları incelendiğinde ilköğretim mezunu katılımcılarda diğerlerine göre turizmin gelişiminin sosyo-kültürel gelişim etkisi yaratacağı algısının olduğu görülmüştür. Ayrıca, grup ortalamalarına göre ilköğretim mezunlarının diğer gruplara göre turizmin gelişiminin çevresel tahribat yaratacağı algılarının olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Yerel Halkın Öğrenim Durumlarına Göre Turizm Algılarının Karşılaştırılması

Faktörler	Öğrenim Durumları	Sıralama Değeri Ortalaması	Ki-kare	Sig. (p)
Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi	İlköğretim	200,67	10,230	0,017*
	Ortaöğretim	167,61		
	Lise	160,61		
	Lisansüstü	139,78		
Ekonomik Gelişim Etkisi	İlköğretim	185,16	4,778	0,189
	Ortaöğretim	171,64		
	Lise	156,53		
	Lisansüstü	148,91		
Sosyal Tahrifat Etkisi	İlköğretim	156,81	3,910	0,271
	Ortaöğretim	167,01		
	Lise	167,68		
	Lisansüstü	143,78		
Kültürel Tahrifat Etkisi	İlköğretim	169,67	0,673	0,880
	Ortaöğretim	163,25		
	Lise	156,25		
	Lisansüstü	162,19		
Çevresel Tahrifat Etkisi	İlköğretim	192,16	10,521	0,015*
	Ortaöğretim	181,41		
	Lise	146,31		
	Lisansüstü	155,61		

3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi ölçüm modelinin doğruluğunu test edebilmeyi sağlamaktadır ve referans değerler Tablo 7’te gösterilmiştir. Ölçüm modeli, teorik model içerisinde yer alan ölçülen değerlerin mantıksal ve sistematik olarak nasıl temsil edildiğini göstermektedir. Bu amaçla Tablo 9’da Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır.

Tablo 7. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

Uyum Ölçütü	Değer	Yorum	Kaynak
X^2 /sd	3,97	Kabul edilebilir uyum	West vd., 2012
GFI	0,92	İyi uyum	Bagozzi ve Yi, 1988
CFI	0,93	Kabul edilebilir uyum	Bagozzi ve Yi, 1988
RMSEA	0,06	Kabul edilebilir uyum	Bagozzi ve Yi, 1988

Tablo 8. Cronbach Alpha, AVE, CR değerleri ve korelasyon matrisi

	α	CR	AVE	KTE	ÇTE	EKO	SKG	STE
KTE	0,87	0,86	0,60	(0,77)				
ÇTE	0,83	0,81	0,55	0,480**	(0,74)			
EKO	0,88	0,89	0,60	-0,148**	-0,165**	(0,81)		
SKG	0,88	0,88	0,65	-0,257**	-0,123*	0,672**	(0,80)	
STE	0,84	0,84	0,57	0,187**	0,043	0,144**	0,050	(0,75)

α : Cronbach Alpha Katsayısı; AVE: Ayıklanmış Ortalama Varyans; CR: Yakınsama Geçerliliği; Parantez içindeki değerler AVE değerlerinin kareköküdür; KTE: Kültürel Tahrifat Etkisi, ÇTE: Çevresel Tahrifat Etkisi, EKO: Ekonomik Gelişim Etkisi, SKG: Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi, STE: Sosyal Tahrifat Etkisi

Tablo 8’de tüm ölçeklerin Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı, Ayıklanmış Ortalama Varyans (AVE-Average Variance Extracted), Kompozit Güvenilirlik (CR-Construct Reliability) ve korelasyon matrisi görülmektedir. Buna göre tüm ölçeklerin Cronbach Alfa katsayısının 0,83 ile 0,88 arasında değerler aldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0.7’den yüksek olması gerektiği görülmüştür (Nunally, 1978; Iacobucci ve Duhackek, 2003). Böylece ölçeklerin güvenilirliklerin yüksek olduğu söylenebilir.

Yakınsama geçerliliği için AVE’nin 0.5’ten büyük olması ve CR’nin AVE’den büyük olması beklenmektedir. (Hair vd., 2010; Fornell ve Larcker, 1981). Tablo 8 incelendiğinde AVE değerlerinden 0.5’ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durum yapıların geçerliliklerinin sağlandığını göstermektedir. Buna ek olarak tüm yapıların CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olduğu görülmektedir. Bu durum ise ölçeklerin geçerli olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçeğe ait yapıların ayrışma geçerliliği incelenmiştir. Ayrım geçerliliğinin sağlanabilmesi için AVE değerlerinin kareköklerinin, ilgili değişkenin diğer değişkenlerle olan korelasyon değerinden yüksek olması gereklidir. Her yapı için AVE değerlerinin karekökünün, yapılar arasındaki korelasyondan büyük olduğu Tablo 8’de görülmektedir. Bu durum ayrım geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir (Hair vd., 2010).

Tablo 9. Standart yük, t değeri, p değeri ve r kare yükleri

Faktörler/ Maddeler	Std. yük.	t-değeri	R ²
Kültürel Tahrifat Etkisi			
Turizm toplumun gelenek ve göreneklerinde tahribat yaratır	0,64	10,81	0,40
Turizm bölgesinde yaşamak aile hayatına zarar verir	0,80	13,54	0,64
Turizm ildeki gençlerin kişilik gelişimlerini olumsuz yönde etkiler	0,79	13,45	0,62
Turizm manevi değerlerin yerini maddi değerlerin almasına sebep olur	0,73	sabit	0,53

Turizm geleneklerimizin körelmesine sebep olur	0,80	13,55	0,64
Çevresel Tahrifat Etkisi			
Turizm şehrin dokusunu bozar	0,71	sabit	0,50
Turizm çevre kirliliğine yol açar	0,80	12,23	0,64
Turizm doğal alanların erozyonuna yol açar	0,78	12,07	0,60
Turizm gürültü kirliliği yaratır	0,56	8,92	0,31
Turizm alt yapıda aksaklıklara sebep olur	0,55	8,74	0,30
Ekonomik Gelişim Etkisi			
Turizmin gelir yaratıcı etkisi vardır	0,74	sabit	0,54
Turizm ekonomiyi canlandırır	0,88	18,67	0,77
Turizm yerel halka ekonomik zenginlik getirir	0,85	16,15	0,72
Turizm yeni iş imkânları yaratır	0,77	14,36	0,59
Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi			
Turizm sosyal hayat standartlarını yükseltir	0,76	sabit	0,57
Turizm farklı coğrafyalardan insanlarla iletişim kurmayı sağlar	0,79	14,53	0,62
Turizm eğlence ve dinlenme mekânlarının artmasını sağlar	0,83	15,19	0,68
Turizm farklı kültürlerin tanınması ve kültür alışverişini sağlar	0,86	15,78	0,73
Sosyal Tahrifat Etkisi			
Turizm uyuşturucu kullanımını artırır	0,76	sabit	0,57
Turizm bulaşıcı hastalıklar getirir	0,87	14,20	0,75
Turizm alkol kullanımını artırır	0,64	10,886	0,40
Turizm suç oranını artırır	0,74	12,730	0,54
* CA: Cronbach's Alpha, CR: Yapı Güvenirliği, AVE: Açıklanan Varyans			

DFA sonucunda ankette yer alan “Çevresel Tahrifat Etkisi” alt boyutlarından olan “Turizm trafik yoğunluğunu artırır” maddesi hata kovarsyonu yüksek çıktığı için modelden çıkarılmıştır ve model tekrar test edilmiştir. Araştırma modeline ait faktörler, standart yükler, t değerleri ve r kare değerleri Tablo 9’da verilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmayla, yerel halkın illerinde turizmin gelişmesiyle birlikte yaşayacaklarını düşündükleri muhtemel olumlu ve olumsuz durumlara dair görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Turizm sektörü, Batı Karadeniz Bölgesi için önemli sektörlerden biridir. Öyle ki Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (2021), 2021-2025 yılları için turizm sektörünü bazı sektörlerle birlikte bölgede gelişme potansiyeli olan ve rekabet gücü yüksek sektörlerin başında nitelendirmiştir. Bu ölçekteki sorular analiz edildiğinde Bartın’da yaşayan yerel halkın ildeki turizmin gelişimine karşı olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir.

Bazı araştırmacılar (Butler, 1980; Doxey, 1975; Gunn, 1988; Martin ve Uysal, 1990, Aktaran: Akova, 2006) genel olarak gelişmişlik seviyesi düşük olan bir destinasyon için, o destinasyonun gelişme düzeyi ile yerel halkın turizm algısı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Yani, bir destinasyonda turizm geliştikçe olumsuz algıların da buna paralel olarak azalacağını ifade ederler. Bununla ilgili olarak boyutların ortalamaları dikkate alındığında, Bartın ilinin turizmin gelişmişlik seviyesi açısından henüz yolun başında olduğu

dikkate alındığında, çalışmadan elde edilen sonuçlara göre zaten düşük düzeyde olan olumsuz algı seviyesinin zamanla daha da azalacağı düşünülmektedir. Tarihi yapısı, deniz-kum-güneş turizm ve doğa temelli turizm türlerine uygunluğu düşünüldüğünde Bartın ilinin turizm açısından gelişmeyi hak eden bir destinasyon olduğu görülmektedir. Ayrıca, yerel halkın bu olumlu görüşünün korunması için Bartın'daki turizmin gelişmesi durumunda hem özel sektörün hem kamunun sorumluluklarını yerine getirmeleri beklenmektedir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre turizm algı boyutları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir ve bu analizler neticesinde katılımcıların cinsiyetlerinin turizm algı boyutları üzerinde herhangi bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Yaş gruplarının turizm algı boyutları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Analizler sonucunda ki-kare ve p değerleri incelenmiş ve yaş değişkeninin sadece “Sosyal Tahrifat Etkisi” faktörü üzerinde etkili olduğu ($p=0,041<0,05$) görülmüştür. Grup ortalamalarına göre bu farkın 56-65 yaş grubu arasındaki katılımcılarda diğer yaş gruplarına göre turizmin gelişiminin sosyal tahrifat etkisi yaratacağı algısının olduğu görülmüştür.

Ayrıca, öğrenim düzeylerinin turizm algı boyutları üzerinde farklılık yaratmadığını öğrenmek için yapılan analizler sonucunda sonucunda ki-kare ve p değerleri incelenmiş ve öğrenim düzeyleri değişkeninin “Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi” faktörü ($p=0,017<0,05$) ve “Çevresel Tahrifat Etkisi” faktörü ($p=0,015<0,05$) üzerinde farklılık yarattığı görülmüştür. “Sosyo-Kültürel Gelişim Etkisi” boyutundaki farklılığı belirlemek için grup ortalamaları incelendiğinde ilköğretim mezunu katılımcılarda diğerlerine göre turizmin gelişiminin sosyo-kültürel gelişim etkisi yaratacağı algısının olduğu görülmüştür. Ayrıca, grup ortalamalarına göre ilköğretim mezunlarının diğer gruplara göre turizmin gelişiminin çevresel tahribat yaratacağı algılarının olduğu belirlenmiştir.

İlgili kamu kurumlarının ve turizm paydaşlarının, destinasyondaki turizm faaliyetlerinin gelişmesi halinde meydana gelebilecek altyapı sorunlarını önceden belirleyip halka yansımadan önlemlerini alması ve artan yoğunluğun güvenlik sorunlarına neden olabileceğini varsayarak güvenlik önlemlerini arttırması gerekmektedir. Ayrıca, destinasyona gelen turistlere bölgenin kültürüyle ilgili eğitimler verilerek kültürel farklılıklardan kaynaklanabilecek sorunlar da engellenmelidir.

KAYNAKÇA

- Aas, C., Ladkin, A., & Fletcher, J. (2005). Stakeholder collaboration and heritage management. *Annals of tourism research*, 32(1), 28-48.
- Akis, S., Peristianis, N., & Warner, J. (1996). Residents' attitudes to tourism development: the case of Cyprus, *Tourism Management*, 17(7), 481-494.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1 / 2: 77-109.
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options, *Journal of Travel Research*, 9, 27-36.
- Andriotis, K., & Vaughan, R. D. (2003). Urban residents' attitudes toward tourism development: The case of Crete. *Journal of travel research*, 42(2), 172-185.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5 (1), 1-16.
- Atsız, O. (2021). Az Gelişmiş Bir Destinasyonda Yerel Halkın Turizme Yönelik Desteği: Yozgat Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 224-236.
- Avcıkurt, C. & Soybalı, H. (2002). *Residents attitudes towards tourism in Ayvalık, Turkey, Tourism Analysis, An Interdisciplinary Journal*, 6(3/4),259-265.
- Avcıkurt, C. (2009). *Turizm sosyolojisi genel ve yapısal yaklaşım*, Detay Yayıncılık.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the academy of marketing science*, 16(1), 74-94.
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, (2021). Kurumsal Stratejik Plan 2021-2025. <https://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/bakka-2021-2025-kurumsal-stratejik-plan.pdf> Erişim Tarihi: 04.01.2021.
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological bulletin*, 88(3), 588.
- Bilim, Y. & Özer, Ö. (2013). Yerel halk gözüyle Konya'da turizmin önemi ve ekonomik, sosyal, çevresel Etkileri, *Ulusal KOP bölgesel kalkınma sempozyumu*, 14-16.
- Boğan, E. & Sarıışık, M. (2016). *Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya'da bir araştırma. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 325-342.
- Butler, R. W. (1980) The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources. *The canadian geographer*, 5-12.
- Çakmakçı, E, & Öztürk, Ş. (2019). Toplumsal değişimin bir faktörü olarak turizm. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ek Sayı, 1-17.
- Çavuş, S. & Tanrısevdi A. (2003). Residents attitudes toward tourism development: a case study in Kusadası, Turkey, *Tourism Analysis*, 7 (3-4), 259-269.

- Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 293-306.
- Çeken, H. (2019) *Turizm ekonomisi*, Detay Yayıncılık.
- Doğan, H. Z. (1989). Forms of adjustment: Sociocultural impacts of tourism. *Annals of tourism research*, 16(2), 216-236.
- Doğan, D. & Üngüren, Y. (2012). *Yerel halkın Isparta turizmine yönelik görüşleri üzerine bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 103-122.
- Doğan, Z. (2004). *Turizmin sosyo-kültürel temelleri*, Detay Yayıncılık, 2. Baskı.
- Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. *In Travel and tourism research associations sixth annual conference proceedings*.
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of tourism research*, 29(1), 79-105.
- Gursoy, D., & Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Filiz, A., & Yılmaz, Ö. D. (2017). Residents' perception and attitudes towards tourism within the scope of tourism development approaches: comparative analysis of Mazı Village-Türkbükü. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 10(2), 1799-1824.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Gündüz, S. (2018). Yerel halkın turizm algısını belirlemeye yönelik alternatif bir ölçek geliştirme: Karataş destinasyonu örneği. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 13 (52), 343-357.
- Güneş, E. & Alagöz, G (2018). Yerel halkın Turizm algısı: Erzincan da bir araştırma, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 409-442.
- Gunn, A. (1988). *Tourism planning*, Second Edition. Taylor & Francis.
- Gümüş, N. & Özüpekçe, S. (2009) Foça'da turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik halkın görüşleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2),398-417.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2009). *Multivariate Data Analysis (7th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Iacobucci, D., ve Duhachek, A. (2003). "Advancing Alpha: Measuring Reliability with Confidence",
- Karakaş, A. & Şengün, İ. (2017). Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Yönelik Tutumları. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 183-202.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel araştırma: tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Detay Yayıncılık.

- Keogh, B. (1990). Public participation in community tourism planning. *Annals of tourism research*, 17(3), 449-465.
- Liu, J. C., & Var, T. (1986). Resident attitudes toward tourism impacts in Hawaii. *Annals of tourism research*, 13(2), 193-214.
- Mansuroğu, S. (2006). Turizm gelişmelerine yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Akseki/Antalya örneği, *Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35-46.
- Martin, B. S., & Uysal, M. (1990). An examination of the relationship between carrying capacity and the tourism lifecycle: Management and policy implications. *Journal of environmental management*, 31(4), 327-333.
- Mason, P. & Cheyne, J. (2000). Residents attitudes to proposed tourism developmentt, 391-411.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2. baskı). 701.
- Özdemir, M. A. & Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara coğrafya dergisi*, (24), 1-25.
- Tataroğlu, E. G. (2006). Conceptual analysis of tourism: The case of Marmaris town in Turkey. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Toprak, L. (2015). Mardin’de halkın turizm algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (54).
- Türker, G. Ö. & Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: dalyan destinasyonu örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4 (1), 81-98.
- Usal, A., & Kuşluvan, Z. (2002). Davranış bilimleri sosyal psikoloji, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı.
- Yıldız, S. B. (2014). Hatay ilinin inanç turizmi potansiyeli ve yerel halkın inanç turizmine bakışı. Coğrafyacılar derneği uluslararası kongresi, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla*.